

Oahppoplána - Jo3 siste- ja guolgaduodjefága

Sámediggi mearridan láhkaásahussan 15.06.2021, lánkavuodđu:
suoidnemánu 17.b 1998 nr 61 lánka vuodđoskuvlla ja joatkkaoahpahusa birra
(oahpahuslánka) § 6-4 nubbe lađas. Gusto 01.08.2022

Gusto 01.08.2022 rájes

Fága birra

Fága relevánsa ja guovddáš árvvut

Jo3 siste- ja guolgraduodjefágas lea sáhka sámi árbevirolaš duojs. Go praktihkalaččat bargá sisttiiguin, gápmasiiguin, náhkiiguin ja eará ávdnasiiguin ja go geavaha iešguđet reaiduid ja heivvolaš mašiinnaid, de ovdánahttet oahpahallit duddjongálggaid ja ipmárdusa duoji árbevierus, hámis ja teknikkas. Oahpahallit galget suokkardit, ovdánahttit ideaid ja geavahit innovatiiva proseassaid ráhkadit ođđa duodjebuktagiid. Duodjefága galgá ráhkkanahhtit oahpahalliid dustet servodaga gálvojearu árbevirolaš ja ovdánahttojuvvon buktagiidda. Duodjefága galgá sihkkarastit ahte šaddet oahppan duojárat geat máhttet árbevirolaš duoji ja geat gehččet ovddasguvlui ja hutket dujiid main álgoálbmotmáhttu lea vuodđun.

Buot fágat galget leat mielde duohtandahkame oahpahusa árvovuodu. Jo3 siste- ja guolgraduodjefága galgá leat mielde ovddideamen fágalaš identitehta, hutkanilu ja áddejumi norpmaide, etihkkii ja estehtalaš albmanahhtimiidda duojs. Bargadettiin fágain ovdánahttet oahpahallit máhtu sámi luonddu- ja kulturárbbi girjáivuodas ja variašuvnnain. Máhttu árbevieruin galgá váikkuhit dasa ahte oahpahallit ožžot áktejumi lundui ja áddejumi ahte resursageavaheamis lea dárbu luondduriggodagaid gáhttet boahttevaš buolvvaide. Fága galgá leat mielde máhtu addimin bargoaddi ja bargi geatnegasvuodaid ja vuoigatvuodaid ja golmma bealát ovttasbarggu mávssolašvuoda birra, mas bargoaddi, bargi ja eiseválddit barget ovttas ovdánahttit buori bargoeallima.

Guovddášelemeanttat

Ávnnasmáhttu

Guovddášelemeanttas ávnnasmáhttu lea sáhka das ahte háhkat ja válljet ávdnasiid siste- ja guolgraduodjái. Das lea sáhka ávnnaskvalitehtas ja das masa iešguđet ávdnasat geavahuvvojit ja diehtit makkárat gápmasat, náhkit ja duoljit leat iešguđetge jahkodagain. Dasa gullá maid árbevirolaš náhkkenavilideapmi, siste-, gámas ja náhkkedikšun. Lea maid sáhka dihtomielalaččat geavahit resurssaid ja divodit ja ođđasit geavahit duodjeávdnasiid. Guovddášelemeantta fáttmasta maid bargat dearvvašvuoda, birra ja sihkkarvuoda njuolggadusaid mielde.

Duddjon ja kulturárbi

Guovddášelemeanttas duddjon ja kulturárbi lea sáhka duddjot árbevirolaš siste- ja guolgraduodjiiid gieđaguin ja mašiinnaiguin go heive. Das lea sáhka ipmirdit ávnnasgeavaheami minstariid, hámi ja funkšuvnna ektui.

Guovddášelemeanttas lea maid sáhka geavahit árbevirolaš duddjonvugiid ja hutkkálaš albmanahttinvugiid go duddjo árbevirolaš ja ođđamállet siste- ja guolgadujiid. Dasto lea vel sáhka das movt sámi kulturárbi čatnasa sámegillii, fágaterminologijai ja árbevieruide siste- ja náhkkeduojis.

Gávpemárkanipmárdus

Guovddášelemeanttas gávpemárkanipmárdus lea sáhka goluin ja sisabođuin iežas buvttadeamis. Lea maid sáhka iežas bargguid ovdanbuktit ostiide ja bagadallat sin iešguđet oktavuodain. Guovddášelemeanttas lea maid sáhka mearkagálvohukseamis ja duoji iešvuodaid ja kultuvrralaš- ja árbevirolaš árvvu gaskkusteames. Dasa gullá maid geavahit fága kulturhistorjá barggustis. Márkanfievrredeapmi ja iežas giehtadujiid ja bálvalusaid vuovdin iešguđet fierpmádagaid bokte lea oassin guovddášelemeanttas.

Fágaidrasttideaddji fáttát

Álbmotdearvvasvuolta ja eallimis birgen

Jo3 siste- ja guolgaduodjefágas fágaidrasttideaddji fáttas álbmotdearvvasvuolta ja eallimis birgen mearkkaša ovdánahttit giehtagálggaid, buriid bargorutiinnaid ja vuogas barganvugiid. Dasa gullá maid nákcet čuolmmaid čoavdit, ovdánahttit identitehta ja váldit jierpmálaš välljejumiid iežas eallimis. Lea maid sáhka ovdánahttit iešluohttámuša ja duostat albmanahttit oaiviliid. De vel lea sáhka das ahte movt olmmoš ovttasdoaimamin earáiguin ovdánahtta áktema earáid árvvuide, välljemiidda ja albmanahttimiidda. Fágaidrasttideaddji fádda álbmotdearvvasvuolta ja eallimis birgen lea maid mielde čalmmustahttime movt duodji iešguđet ládje čájeha joavkogullevašvuoda.

Guoddevaš ovdáneapmi

Jo3 siste- ja guolgaduodjefágas lea fágaidrasttideaddji fáttas guoddevaš ovdáneapmi mearkkaša kritihkalaččat reflekteeret go vällje ávdnasiid, buvttadanvugiid, reaiduid ja mašiinnaid ehtalaš ja guoddevaš buvttadeames. Dasto lea sáhka movt luondduriggodagaid háhkan lea čatnasan iešguđet jahkodagaide ja movt hálddašit daid guoddevaš vugiin. Lea maid sáhka buvttadit nanu dujiid ja nu ahte mátasdoallan, ođđasit geavaheapmi ja divodeapmi lea vejolaš. Guoddevaš ovdáneapmi mearkkaša maid ahte fága lea mielde sihkkarastime máilmmi luonddu- ja kulturárbbi.

Vuodđogálggat

Njálmmálaš gálggat

Njálmmálaš gálggat jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša geavahit fágaterminologii ja iežas hutkanproseassain ja estehtalaš ja etihkalaš duodjefágalaš čuolmmaid reflektieremis. Njálmmálaš gálggaide gullá maid guldalit, responderet spontána ja ráhkkanan ságastallamiin. Oahpahallit ovdánahttet njálmmálaš gálggaid go ságaskuššet, reflektierejit ja gaskkustit oaiviliiddiset fágalaš digaštallamiin. Dasa gullá maid geavahit fágagiela barggadettiin ja go gulahallá ostiiguin, bargoustibiiguin ja eará ovttasbargoguimmiiguin.

Máhttit čállit

Máhttit čállit jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša čálalaččat plánet, ráhkadit minstariid, bargotevnnegiid, čilgehusaid ja válddahemiid ja geavahit duodjeterminologii ja. Dat mearkkaša maid dokumenteret ja árvvoštallat bargguiddis. Dasa gullá presenteret buktagiid ja bálvalusaid ja gulahallat ostiiguin, bargoustibiiguin, gálvolágideddjiiguin, árbevierroguddiiguin ja eará ovttasbargoguimmiiguin.

Máhttit lohkat

Máhttit lohkat jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša ahte gávdnat ja árvvoštallat dieđuid fágagirjjálašvuodas ja iešguđet teavsttain, bargočilgehusain, sárgumiin, symbolain, govain ja govvidemiin. Dasa gullá maid dulkot dieđuid, reflektieret ja dahkat fágalaš jurdagiid oahpes ja amas fágačállosiid vuodul. De vel guoská dasa geavahit gálduid kritihkalaččat ja luotehahtti vugiin.

Máhttit rehkenastit

Máhttit rehkenastit jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša ahte ráhkadit minstariid, mihtidit, meroštut sturrodaga ja ávnnas- ja áigegeavaheami. Dasa gullá maid kalkuleret hattiid fitnodaga ja iežas buktagiin ja bálvalusain ja ráhkadit golahusmeroštusaid haddefálaldagaid oktavuodas.

Digitála gálggat

Digitála gálggat jo3 siste- ja guolguodjefágas mearkkaša viežžat ja gaskkustit dieđuid ja visualiseret ideaid. Dat mearkkaša maid bargat digitálalaččat buvttaovdánahttimiin ja duodjedesignemiin. Dasa gullá maid bargat fitnodaga ja iežas dujiid ja bálvalusaid golahusmeroštemiin ja márkanfievrreredemiin. Digitála gálggaide gullá árvvoštallat, giedahallat ja buohtalastit dieđuid, leahkit gáldokritihkalaš ja čujuhit gálduide. Dasa gullá

maid ovdánahttit ehtalaš dihtomielalášvuoda ja geavahit digitála árvvoštallannávcca ja čuovvut njuolggadusaid ja norpmaid.

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan

Gealbomihttomearit ja árvvoštallan siste- ja náhkkeoduodjefágas

Gealbomihttomearit

Oahpahusa mihttomearri lea ahte oahpahalli galgá máhttit

- plánet, čadahit, árvvoštallat ja dokumenteret iežas bargguid ja bargoproseassaid ja geavahit fágaterminologijja barggus
- suokkardit sámi árbevierromáhttu ja álgoálbmotkultuvra ja geavahit inspirašuvdnan ehtalaš vugiin iežas hutkkálaš barggus ja go gaskkusta duoji
- suokkardit ja selvehit ávdnasiid iešvuodaid ja masa geavahuvvojit ja dan vuodul duddjot árbevirolaččat ja ovdánahttit dujiid
- välljet ávdnasiid eallišlájá, agi, guolggá ja kvalitehta vuodul ja reflekeret makkárat náhkkeávdnasat leat iešguđetge jahkodagáin
- geavahit lunddolaš navildanvugiid systeráhkadeames
- neaskit ja dikšut náhkiid iešguđet vugiid mielde ja geavahit iešguđetlágan osttuid ja bárkkuid náhkkeidikšumis ja reflekeret movt proseassat váikkuhit ávdnasiidda
- geavahit riibadanvugiid, dipmadit ja voidat gápmasiid, náhkiid ja sisttiid
- geavahit árbevirolaš minstariid ja mihtidanvugiid go vadjá, ja vadjat osiid náhki mielde nu ahte seastá ávdnasiid ja vuhtiiváldá miehteguolggá, vuosteguolggá ja symmetriija
- goarrut árbevirolaš dujiid sisttis, gápmasiin ja náhkis árbevirolaš giehtasávnnjiiguin ja mášinsávnnjiin dárbbu mielde
- geavahit iešguđet digitála resurssaid ovdánahttit bargotevnnegiid, sárggastusaid ja modeallaid ja geavahit daid go hábme ođđa dujiid trendaid ja ođđa albmanahttimiid vuodul
- divvut, laktit, stuoridit ja duogŋat siste- ja náhkkebuktagiid ođđasit geavaheapmái
- geavahit árbevirolaš ja ođđa vugiid siste- ja náhkkeávdnasiid ja dujiid vurkkodeamis
- buhtistit ja mátasdoallat iešguđet vugiid mielde siste- ja náhkkeávdnasiid ja reflekeret makkár vuohki váikkuha atnui ja bistimii
- válddahit funkšuvnna, kvalitehta ja bistima duodjebuktagiin
- meroštít áigegeavaheami ja hatti iežas buktagiin ja bálvalusain ja árvvoštallat ávnnasgeavaheami, produktivitehta, márkanárvvu ja gánnáheami oktavuodaid

- geavahit iešguđet digitála resurssaid go márkánfievrrida ja vuovdá iežas ja fitnodaga mearkagálvvuid ja gulahallamis ostiiguin ja eará ovttasbargoguimmiiguin
- selvehit siste- ja guolguodji historjjá ja iešvuoda ja geavahit historjjálaš gálduid referánsan buktagiid buvttadeamis ja rekonstrueremis luohtehahti vugiin
- geavahit gustovaš njuolggadusortnegiid mat gusket dahkkivoigatvuhtii iežas barggus ja reflekeret gáldogeavaheami ja gáldočujuhusaid
- válddahit iešguđet sámi duodjeorganisašuvnnaid ja -institušuvnnaid ovddasvástádussurggiid ja bargguid ja movt atnit ávkki dain, ja reflekeret makkár rolla dain lea servodagas
- mátasdoallat mašiinnaid, reaiduid ja duodjebiergasiid ja geavahit daid dearvvašvuoda, birra ja bargosihkkarvuodanjuolggadusaid mielde
- bargat gustovaš njuolggadusortnegiid ja šiehtadusaid vuodul mat regulerejit bargodili, ja válddahit bargoaddi ja bargi geatnegasvuodaid ja voigatvuodaid
- geavahit heivvolaš suodjalanbiergasiid, buriid bargorutiinnaid ja válljet vuogas barganvugiid maid rievdadallá barggadettiin vai garvá noađđevigiid

Dađistaga árvvoštallan

Dađistaga árvvoštallan galgá veahkehit ovddidit oahppama ja loktet gealbbu. Oahpahallit čájehit ja ovdánahttet gealbbu jo3 siste- ja guolguodjefágas go sii geavahit máhtu, gálggaid ja kritihkalaš jurddašemi go galget bargobihtáid čoavdit. Bagadeaddji galgá láchit dili vai oahpahallis lea mielváikkuheapmi ja oahppanmovtta oalgguhit iešguđetlágan bargguid bokte. Bagadeaddji ja oahppahalli galgaba ságastallat oahppihalli ovdáneami birra jo3 siste- ja guolguodjefágas . Oahpahallit galget beassat mitalit maid orrot máhttimin, ja beassat reflekeret iežaset fágalaš ovdáneamis. Bagadeaddji galgá bagadallat viidáset oahppama birra ja heivehit oahpahusa nu ahte oahpahallit sáhttet geavahit bagadusa loktet iežaset gealbbu fágas.

Árvvoštallanortnet

Loahppaárvvoštallan

Ovdal fágageahččaleami galget buohkat geat eai leat čuvvon dábálaš oahppomannolaga, leat ceavzán čálalaš eksámena mii lea ráhkaduvvon fága oahppoplána vuodul. Eksámen ráhkaduvvo guovddáš ásašusain ja sensurerejuvvo báikkálaččat. Eksámenis ii galgga leat ráhkkanoassi. Jo3 siste- ja guolguodjefága oahpahus galgá loahpahuuvot fágageahččalemiin.

Buohkat galget čađahit fágageahččaleami, mii galgá čađahuvvot guđa bargobeivvi sisa.